

8. Різак М.В. Забезпечення незалежності органу із захисту персональних даних, що є найважливішою вимогою європейських норм, та необхідність суттєвого удосконалення, а можливо, і прийняття якісно нової редакції Закону України «Про захист персональних даних», який враховуватиме не тільки практичний досвід європейських країн, але й спиратиметься на найсучасніші наукові розробки щодо обігу та обробки персональних даних / М.В. Різак // Збір та використання персональних даних про особу в контексті захисту прав людини : Стенограма комітетських слухань / Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kompravlud.rada.gov.ua/kompravlud/control/uk/publish/article.jsessionid=6EA9259ADDDDB49C7CDD25D39023C5F25?art_id=48151&cat_id=46332.

9. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 1188.

10. To log or not to log? Risks and benefits of emerging life-logging applications European Network and Information Security Agency (ENISA) (November 11, 2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.enisa.europa.eu/activities/risk-management/emerging-and-future-risk/deliverables/life-logging-risk-assessment>.

11. A comprehensive approach on personal data protection in the European Union – EU Communication COM(2010)609/final // European Commission (November 4, 2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_en.pdf.

12. Різак М.В. Правове регулювання відносин обігу персональних даних : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / М.В. Різак. – К., 2012. – 223 с.

13. Різак М.В. Співвідношення понять «обіг» та «обробка» персональних даних: термінологічні аспекти / М.В. Різак // Віче. – 2013. – № 8. – С. 25–26.

УДК 321.7

УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ STATE MANAGEMENT IN THE ORGANIZATION OF CHARITIES

Русских В.О.,

*здобувач кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

У статті на основі наукових позицій учених, а також чинного законодавства України проведено аналіз державного управління у сфері організації діяльності благодійних організацій. Наголошено на важливості таких аспектів державного регулювання, як державна реєстрація й державний контроль у сфері благодійної діяльності, що покликані забезпечити права та свободи людини, законні інтереси юридичних осіб і держави, а також самих благодійних організацій від будь-яких порушень чинного законодавства.

Ключові слова: державне управління, організація діяльності, благодійна організація, державна реєстрація, державний контроль.

В статье на основе научных позиций ученых, а также действующего законодательства Украины проведен анализ государственного управления в сфере организации деятельности благотворительных организаций. Подчеркнута важность таких аспектов государственного регулирования, как государственная регистрация и государственный контроль в сфере благотворительной деятельности, которые призваны обеспечить права и свободы человека, законные интересы юридических лиц и государства, а также самих благотворительных организаций от любых нарушений действующего законодательства.

Ключевые слова: государственное управление, организация деятельности, благотворительная организация, государственная регистрация, государственный контроль.

On the basis of scientifically scientists and regulations of the state administration analyzed in the organization of charitable organizations. Emphasized the importance of issues such as state regulation of state registration and state control in charitable activities, which are designed to ensure the intended rights, freedoms, legitimate interests of entities and the state, and most charities of any violations of the current legislation

Key words: governance, organization activities, charitable organization, state registration, state control.

Постановка проблеми. Діяльність будь-якої організації є ефективною лише тоді, коли здійснюється якісне, законодавчо врегульоване, добре налагоджене управління. Благодійні організації ефективно працюють, коли стабільно й ґрунтовно адмініструються, мають стратегії та процедури інвестування, використовують ресурси для покращення добробуту громади. Реалізація благодійними організаціями поставлених завдань полягає в належній організації

ефективного управління її фінансово-господарською діяльністю. Відтак управління варто розглядати як процес, пов'язаний із досягненням певних завдань, що за своєю природою є серією безперервних взаємопов'язаних дій – управлінських функцій, кожна з яких є також процесом і важливим елементом для досягнення кінцевої мети управління.

Стан наукового дослідження. Проблема державного управління у сфері організації діяльності

благодійних організацій досліджувалась у роботах Е. Афоніна, В. Бакуменка, М. Білинської, М. Гаман, Н. Гончарука, А. Колодія, С. Конончука, О. Копиленко, Т. Мотренко, Н. Нижника, В. Олуйко, Л. Пашко, О. Петришина, В. Цветкова та інших учених. Проте з огляду на соціально-політичні зміни в Україні та підвищення активності населення в зазначеній сфері ця проблематика потребує подальшого дослідження та доопрацювання.

Саме тому **метою статті** є розгляд деяких аспектів державного управління у сфері організації діяльності благодійних організацій.

Виклад основного матеріалу. Державне управління як суспільне явище обумовлюється проблемами соціального розвитку. У кожному конкретному випадку його можна розглядати в двох аспектах: вузькому й широкому. Державне управління в широкому значенні передбачає вплив усіх гілок державної влади та всіх її органів і посадових осіб на керований об'єкт. У вузькому значенні державне управління – це управлінська діяльність уповноважених органів державної влади й компетентних посадових осіб у сфері реалізації публічної влади [1, с. 32]. Однак будемо акцентувати увагу на тому, що діяльність благодійних організацій є діяльністю юридичних і фізичних осіб приватного права, що обумовлюється особливостями та специфікою управління. Проте благодійна діяльність, як і інші види дозволеної діяльності, здійснюється через посередництво органів державного управління. Безперечно, засновники (учасники) самостійно визначають особливості формування органів управління та інші внутрішні питання організації діяльності. Законодавець визначає особливості структури органів управління, які потрібно враховувати. Так, Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» встановлює, що органами управління благодійними товариствами та благодійними фондами є загальні збори учасників, виконавчий орган та наглядова рада, а органами управління благодійними установами – виконавчий орган і наглядова рада. Вищим органом управління благодійними товариствами та благодійними фондами, відповідно, є загальні збори учасників, а вищим органом управління благодійними установами є наглядова рада (див. таблицю 1). Крім того, у структурі управління можуть бути такі органи як опікунська рада, рада експертів і ревізійна комісія. Виконавчий орган зазвичай представлений дирекцією.

У благодійних товариствах і благодійних фондах, які мають не більше 10 учасників, наглядова рада може не створюватись. У разі відсутності наглядової ради її повноваження здійснюються загальними зборами учасників. Установчі документи благодій-

ної організації можуть визначати порядок утворення й діяльності інших органів благодійної організації, підзвітних органам управління благодійною організацією, зазначеним у ч. 1 ст. 19 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Що ж собою являють загальні збори учасників? Вони складаються з учасників цих благодійних товариств чи благодійних фондів або уповноважених представників таких учасників. Зазначені особи можуть вирішувати будь-які питання діяльності благодійних товариств і благодійних фондів. Тобто винятково до компетенції загальних зборів учасників благодійних товариств та благодійних фондів належать такі повноваження:

- 1) внесення змін до статуту;
- 2) призначення або обрання й зупинення повноважень чи припинення повноважень (відкликання) членів виконавчого органу та наглядової ради;
- 3) прийняття рішення про реорганізацію або ліквідацію.

Статутами благодійних товариств і благодійних фондів до виключної компетенції загальних зборів учасників також можуть бути віднесені інші питання (наприклад, визначення основних напрямів діяльності організації, визначення структури організації, прийняття та виключення із членів організації тощо). Сам процес і порядок прийняття рішень загальними зборами учасників, їх скликання й проведення, а також інші питання щодо здійснення загальними зборами учасників своїх повноважень як вищого органу управління благодійними товариствами й благодійними фондами визначаються їх статутами. Як правило, рішення загальних зборів вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менше 1/2 присутніх учасників зборів. Якщо ж благодійне товариство чи благодійний фонд має одного учасника, рішення, які повинні прийматися загальними зборами учасників такого благодійного товариства чи благодійного фонду, приймаються цим учасником одноосібно та оформлюються ним письмово у формі рішення.

Виконавчий орган благодійної організації є постійно діючим органом її управління. Його членами можуть бути одна або декілька фізичних осіб, які мають повну дієздатність. Цей орган діє від імені благодійної організації в порядку й межах повноважень, встановлених законом та установчими документами благодійної організації. На практиці виконавчим органом благодійної організації найчастіше є його правління (дирекція), члени якого обираються загальними зборами. Керівництво правлінням здійснює, як правило, президент, а за його відсутності – віце-президент, який визначає порядок роботи правління та розподіл обов'язків між членами правління.

Таблиця 1

Органи управління благодійною організацією

	Благодійні товариства	Благодійні фонди	Благодійні установи
Органи управління	– загальні збори учасників; – виконавчий орган; – наглядова рада	– загальні збори учасників; – виконавчий орган; – наглядова рада	– виконавчий орган; – наглядова рада
Вищий орган управління	загальні збори учасників	загальні збори учасників	наглядова рада

До компетенції правління благодійної організації належать такі функції: загальне керівництво організацією в період між загальними зборами; розробка та внесення пропозицій щодо поточної й перспективної діяльності організації; організація ведення внутрішньої документації організації; забезпечення відповідності діяльності організації чинному законодавству; сприяння виконанню місії організації; визначення програм і фінансової політики організації, видів діяльності, керування діяльністю організації; пошук необхідних ресурсів; контроль за управлінням активами; ознайомлення з фінансовими звітами; регулювання відповідності програм і діяльності організації її стратегічним цілям; моніторинг ефективності діяльності благодійної організації в контексті зовнішнього середовища; представлення організації зацікавленим сторонам тощо.

Розпорядчі та контролюючі функції в благодійній організації здійснює наглядова рада. Вона є органом управління благодійними товариствами й благодійними фондами, який у межах своєї компетенції, визначеної їх статутами, контролює та регулює діяльність виконавчого органу, а також здійснює інші функції, передбачені статутами благодійних товариств і благодійних фондів. Таким чином, наглядова рада здійснює контроль за господарсько-фінансовою діяльністю організації шляхом перевірок, які проводяться після закінчення фінансового року. Її членами не можуть бути члени виконавчого органу.

Наглядова рада має такі права: отримувати будь-які документи, що стосуються фінансової діяльності організації; вимагати від посадових осіб благодійної організації письмових пояснень; вносити на розгляд загальних зборів будь-які питання, що стосуються результатів проведених нею перевірок; затверджувати благодійні програми благодійної організації та контролювати відповідність діяльності й використання активів організації; зупинити повноваження будь-якого члена виконавчого органу до прийняття рішення вищим органом управління, якщо статутом не передбачається інше.

Член органу управління благодійною організацією не бере участь у прийнятті рішень щодо таких питань:

- 1) договорів чи інших правочинів між благодійною організацією та цим членом органу управління або пов'язаною з ним особою;
- 2) спорів між благодійною організацією та цим членом органу управління або пов'язаною з ним особою;
- 3) звільнення цього члена органу управління або пов'язаної з ним особи від майнової відповідальності перед благодійною організацією.

Окрім того, члени органів управління благодійною організацією або пов'язані з ними особи не мають права отримувати позики чи кредити та забезпечення таких позик або кредитів (заставу, поруку тощо) від благодійної організації. Однак, як слушно зазначають із цього приводу деякі автори, для українських благодійних інституцій класична модель управління залишається рідкістю. Найпоширенішою помилкою

є нечіткий розподіл функцій між органами урядування, який зумовлює виникнення конфлікту інтересів та гальмує розвиток організації [2, с. 13].

Не варто забувати про такі важливі аспекти управління, як державна реєстрація та державний контроль у сфері благодійної діяльності. Відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» благодійні організації набувають прав та обов'язків юридичної особи з моменту їх державної реєстрації. Реєстрацію благодійних організацій проводять державні реєстратори за місцезнаходженням благодійних організацій згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців». Уповноваженим органом із питань реєстрації, відповідно до ч. 2 ст. 12 Закону України «Про громадські об'єднання» та норм Положення про районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції, є районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні та міжрайонні управління юстиції.

Документи для здійснення реєстраційних дій необхідно подавати протягом 60 днів із дня утворення громадської організації. Відповідно, уповноважений орган із питань реєстрації може прийняти одне з таких рішень: про реєстрацію, про відмову в реєстрації, про направлення документів на доопрацювання, про залишення документів без розгляду по суті.

Перелік документів, які подаються для проведення державної реєстрації благодійних організацій, визначається в ст. 24 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців». Зокрема, це загальний для юридичних осіб перелік документів: заповнена реєстраційна картка на проведення державної реєстрації юридичної особи; примірник оригіналу (ксерокопія, нотаріально засвідчена копія) рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення благодійної організації; два примірники установчих документів; документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи [3].

Під час реєстрації уповноважений орган державної влади реалізує такі дії: 1) приймає рішення у формі наказу про реєстрацію благодійної організації; 2) вносить до Реєстру громадських об'єднань відомості про зареєстроване об'єднання та забезпечує внесення відомостей про зареєстровану благодійну організацію як юридичну особу до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; 3) видає (надсилає рекомендованим листом із повідомленням про вручення) керівнику або особі (особам), яка має право представляти благодійну організацію для здійснення реєстраційних дій, виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, свідоцтво про реєстрацію об'єднання як громадської організації встановленого Кабінетом Міністрів України зразка та один примірник статуту з відміткою про реєстрацію.

Державний реєстратор у день державної реєстрації благодійної організації як юридичної особи

зобов'язаний передати відповідним органам статистики, доходів і зборів, Пенсійного фонду України відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи. Підставою для взяття юридичної особи на облік в органах статистики, доходів і зборів, Пенсійного фонду України є надходження до цих органів відомостей із реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи.

Що стосується припинення діяльності благодійної організації, то воно здійснюється також відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» з огляду на всі особливості, встановлені цим законом. Рішення про ліквідацію благодійної організації приймає орган управління, уповноважений установчими документами благодійної організації.

Після проведення державної реєстрації благодійні організації перебувають у взаємовідносинах з органами публічної адміністрації, а також з іншими суб'єктами, тому їх діяльність має бути законною, відкритою й прозорою; відповідно, абсолютно логічним і необхідним є здійснення контролю за їх діяльністю. Саме контроль спрямовує процес управління згідно з встановленими ідеальними моделями та надає можливість корегувати поведінку об'єкта управління. За своїм змістом контрольна діяльність створює сприятливі умови для започаткування нового управлінського циклу. Саме в процесі контролю виявляють якість управлінських рішень, ефективність організаційних заходів, відповідність благодійної організації щодо заняття таким видом діяльності, як благодійництво, тощо. Як стверджує Я. Буздуган, контроль є універсальним засобом отримання інформації каналами зворотного зв'язку. Адже без механізму зворотного зв'язку між суб'єктом та об'єктом процес управління втрачає чіткість і цілеспрямованість. Тому для успішного процесу управління той, хто керує, має знати результати свого управлінського впливу на об'єкт управління. Контроль дає змогу добувати оперативну інформацію, що об'єктивно від-

творює стан справ на підконтрольних об'єктах, відповідність їхньої діяльності прийнятій програмі та статуту, а також виявляти недоліки рішень, які приймають оперативні органи управління благодійною організацією [4].

Висновки. Отже, відповідно до чинного законодавства державний контроль у сфері благодійної діяльності здійснюють органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень, визначених законом. Здійснення відповідними державними органами контролю за діяльністю благодійних організацій покликане забезпечити права й свободи людини, законні інтереси юридичних осіб і держави, а також самих благодійних організацій від будь-яких порушень чинного законодавства. Так, органи юстиції здійснюють контроль за діяльністю лише зареєстрованих благодійних організацій шляхом проведення планових і позапланових перевірок, а також під час реєстрації змін до статутних документів та взяття до відома інформації про зміни в складі керівних органів. Контроль у цьому разі полягає в здійсненні посадовими особами органів Міністерства юстиції України оцінки відповідності діяльності об'єкта контролю статутному документу та законодавству. Органи Державної фіскальної служби України здійснюють контроль за джерелами й розмірами надходжень і сплатою податків благодійної організації на підставі податкового законодавства України. Окрім того, благодійні організації складають і подають фінансову, статистичну й іншу обов'язкову звітність у порядку, визначеному законодавством, що приводить до формування директивного характеру відносин, які виникають між органами державної влади та благодійними організаціями.

Наявність таких взаємовідносин зумовлює те, що суб'єкти благодійної діяльності й посадові особи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування несуть цивільно-правову, адміністративну, дисциплінарну й кримінальну відповідальність за порушення законодавства про благодійну діяльність у порядку, встановленому законом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : [підручник] / за заг. ред. О. Бандурки. – Х. : Золота миля, 2011. – 584 с.
2. Благодійність за правилами: принципи, основні засади, практичне застосування / А. Гулевська-Черниш, К. Ржевська, Л. Ярошенко. – К. : Абетка благодійності, 2013. – 59 с.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31–32. – Ст. 263.
4. Буздуган Я. Правові та економічні засади організації діяльності благодійних об'єднань / Я. Буздуган // Віче. – 2011. – № 22. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2801>.